

ДРАГАНА М. РАТКОВИЋ¹
ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

СТВАРАЛАШТВО АЛЕКСАНДРА ПЕТРОВА и рецепција његовој књижевној дела с њоседним осврћом на Пољску²

САЖЕТАК. Рад је посвећен стваралаштву Александра Петрова и рецепцији његовог стваралаштва у земљи и иностранству. Први део представља приказ Петровљевог књижевног и научног дела и његове рецепције у Србији и свету, а други – приказ Петровљеве поезије и прозе и њене рецепције у Пољској. Предмет анализе другог дела чине следећа дела: поезија објављена у јануарском броју часописа *Стваралаштво (Twórczość)* 1987 г., збирке поезије *Злато у ватри (Złoto w ogniu – Gold in fire)* из 2005. г. и *Александрија с Итаком на уму (Aleksandria z Itaką w pamięci)* из 2013. г. као и одломак из романа *Турски Беч* (2000) под називом *Поново октобар (Znow październik)*, објављен у бр. 1–3 лођског часописа *Посуда културе (Tygiel kultury)* 2007. г.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: стваралаштво Александра Петрова, поезија, проза, научни рад, Пољска, рецепција, тематски кругови.

---

¹ ratkovic1977@yahoo.com

² Рад је настао у оквиру пројекта 178009 *Лингвистичка исцраживања савременој српској књижевној језика и израда Речника српскохрватској књижевној и народној језика САНУ*, који финансира Министарство просвете и науке Републике Србије.

Српски књижевник и проучавалац књижевности који пише и на руском, Александар Петров, присутан је у свету онолико колико је тај свет присутан у његовом стваралаштву – како књижевном тако и научном. У том смислу, наслов књиге у којој је обједињен његов песнички опус, *Пеџа сѝрана свеџа* (2013), има двоструко шире и дубље значење од онога које му песник даје. Прво, ова синтагма се односи и на свет његове прозе, а друго, пета страна света, о којој он пева, створена је од „остале” четири стране универзума, па дата синтагма значењски обухвата не само Балкан него и цео свет, у коме је Балкан са Београдом, као песников емотивни извор и увир – центар.

Поетски свет Александра Петрова представља каледоскоп који нам у дојама и текстурама књижевних праваца што су обележили двадесети век приказује цело ово столеће у свим његовим друштвено-историјским променама, верским и културним разноликостима, али и сам живот у свој његовој изнијансираности и човека у свој његовој противуречности и сложености.

Петровљеву поезију, створену, према речима Милана Буњеваца, од четири елемента – аутобиграфије, историје, еротизма и поетике (Буњевац, 2013, стр. 15), проучаваоци су оценили као: тематски разуђену и актуелну, идејно оригиналну и пророчку, семантички слојевиту, метафорички разрађену, стилски сложену и избрушену, стиховно гипку, језички омамљиву, и надасве, поетички разноврсну. Притом, способност Александра Петрова да се мења – смело пролази кроз модерне токове српске поезије (модернизам, (нео)авангарду, неосимболизам, надреализам, сигнализам) вешто урањајући у традиционално – Васа Павковић је на промоцији књиге *Пеџа сѝрана свеџа*, одржаној 8. маја 2013. у књижари *Геца Кон* у Београду, навео као једну од Петровљевих нарочитих вредности, којом се он истиче међу савременим српским песницима.

Поезија Александра Петрова преведена је на двадесет девет језика, читана је на бројним међународним песничким фестивалима, а у четвртом издању престижне *Принџтонске енциклопедије поезије и џоеџике* (*Princeton Encyclopedia*), које је објављено 2012. г., у одредници у којој је реч о српској поезији наводи се и његово име³.

³ У приказу *Енциклопедије* књижевни критичар Ејми Хенри од српских песника издваја имена Новице Тадића и Александра Петрова. Посвећујући посебну пажњу песницима бивше Југославије каже:

„Славко Михалић, Александар Петров и Ферида Дураковић можда нису одомаћена имена у САД, али ако сте љубитељ светске поезије, осетићете право

Поетичка разноврсност карактерише и прозу Александра Петрова – романи: *Као злато у вајри* (1998), *Турски Беч* (2000) и *Лавља њећина* (2004), обједињене под називом *Трокњижје њећоверја: њравославни, јевреји, кайолици, муслимани, комунисти* (2009). Временски обухватајући у основи три века, тематски љубавни колико историјски, ови романи, у којима свет спасавају Љубав, Лепота и Уметност одневши победу над свим револуцијама (Ђурић, 2013, стр. 154), поетички представљају успели мозаик различитих жанрова модерног романа: романа заснованог на историјској, мемоарској, дневничкој и аутобиграфској грађи, романа тока свести, романа у писмима, путописа итд.

Књижевни стваралац Александар Петров умногоме дугује књижевном проучаваоцу Александру Петрову. Његово књижевно знање нашло је не само примену већ и специфичан одраз у његовом књижевном стваралаштву дајући му печат „ученог”. Интертекстуалност, која карактерише Петровљево књижевно дело, огледа се у богатству цитата, асоцијација, реминисценција и алузија на мотиве из словенских и других књижевности (античке, немачке, француске, румунске, грчке, америчке, кинеске) и уопште уметности (музичке, ликовне, сценске, филмске).

Петровљев научни рад познат је у свету колико и његово књижевно стваралаштво.

Бавећи се поезијом и прозом, али и науком о књижевности, он је у својим есејима, студијама, критикама и огледима познат као мултидисциплинарни проучавалац српске, руске и других књижевности (немачке, англосаксонске) који комбинује методе више школа из различитих научних средина (првенствено руске и англосаксонске). Његова истраживања, презентована у бројним текстовима, књигама и предавањима, које држи широм света, приказују свестраног научника који негује тековине руског формализма, англосаксонске нове критике, западноевропског структурализма и семиотичких и концептуалних истраживања.

Ипак, капитално дело Александра Петрова као књижевног теоретичара, естетичара, историчара и критичара, али и песника и уредника, свакако представљају прво и друго издање двојезичне *Анџолоџије руске њоезије XVII–XX века* (1977), односно *Анџолоџија ру-*

задовољство када упознате њихова дела. Сматрајте их благом које ћете наћи када истражујете мапу ризнице за љубитеље поезије – четврто издање *Принџтонске енциклопедије њоезије и њоешике*. Време протекло од трећег издања (из 1993. г.) донело је драматичне промене у политичкој и географској атмосфери, а ово издање проналази прегршт нових имена које ваља изучавати и и откривати” (Henri, 2014).

ске поезије XVII–XXI века (2011). Друго издање, уз обиман предговор, поговор и пропратне коментаре презентује сто седамдесет девет руских песника рођених у периоду од 1629. до 1986. године.

Петров је у свом стваралаштву пратио светске књижевне токове следећи књижевнопоетичке промене, али се идејно није прилагођавао владајућој идеологији. Напротив – док је он успевао да, како каже у једној песми, вешто „намакне узду и набаци седло на седам падежа који опште са Богом”, владајуће идеологије песнику нису успевале да наметну власт, па је његова поезија, почев од збирке *Сазданац* (1971), у великој мери, нарочито до пада „гвоздене завесе”, имала дисидентско обележје.

Треба нагласити да се проучаваоци његове поезије нису довољно бавили пророчким и визионарским у његовом делу. Задржали су се углавном на песми *Смољни* (1979), у којој песник наговештава пад „гвоздене завесе” и победу антикомуниста над комунизмом у Русији, и на збирци *Последње Косово* (1988), у којој антиципира догађаје на Космету крајем XX и почетком XXI века. С. Шеатовић Димитријевић се дотакла антитоталитаристичке поруке у збирци *Сазданац* (Шеатовић Димитријевић, 2013б, стр. 42), док је нпр. изванредна песма „Балкански песник” (1981/1983) из збирке *Словенска школа* (1985) из нејасних разлога до данас још увек неправедно заобилажена. У овој песми, у којој суптилно описује вишеструку борбу (ероса и танатоса; слободомуља, демократије и тоталитаризма; љубави и мржње; интелектуалности и медиокритетства; културе и вандализма; стварања и рушења; хришћанства и паганства), Петров наговештава грађански рат на Балкану који ће водити припадници малих народа трију вероисповести. И у овој песми, као и у његовој прози, Љубав и Уметност побеђују рат. Огњиште има конотацију дуктиња на грбу СФРЈ и симболизује братство и јединство, које, по песнику, представља, јунговски речено, квазиселф:

*Мали, жилави језици,
са шри крака на врху, ипрају се вајре.*

*Глуме оињишије, раде на ломачи,
годијају и јуде грађански раи⁴.*

Поетски субјект даље егзалтирано и експламативно говори о статусу „непартијског”, слободног уметника у комунистичком друштву:

⁴ Сви цитати из поезије наведени су према Петров, 2013а.

*И око оку ради о глави.
Само на моју кидише їруїни,
мрзовольни їоїлед на свейї. Е саг,
изволи! А и немам куг.*

Балкан, примарно означен као буре барута, у вези је са древним паганским, подземним светом и налази се на маргини западноевропске цивилизације а у рукама светских сила. И у следећим стиховима крије се предосећање грађанског рата:

*Балкан је дуре
дачено у море. А друм оведе боље
їриања уз ухо неїо уз їаџан,
коїїїїо и їочак.*

Међутим, балкански свет се богатством културе и менталитета народа који га насељавају уздиже изнад сукоба, попримајући карактер божанског и вечног:

*Она ми вида
завичајну рану, а ја їишем ли їишем
о балканском небеском свейїу.*

Као код свих значајних стваралаца, и код Петрова се идеолошке промене које су потресле двадесети век огледају не само у његовом стваралаштву него и у рецепцији његовог стваралаштва – како у земљи тако и у иностранству.

На инсистирање песникових пријатеља Васка Попе и Зорана Мишића, који су страховали од евентуалних негативних последица, збирка *Последње Косово* је морала да сачека више од деценије да угледа светлост дана.

У случајевима када је иступао, Петров – уметник и Петров – научник спасавали су Петрова – „слободног стрелца”. Због његове уметничке вредности опраштало му се на смелости.

Његова двотомна *Анїолоїїја руске їоезије XVII–XX века* (1977), у којој се руководио чисто књижевноисторијским и естетичким, а не идеолошким принципима, како сам каже у поговору *Анїолоїїје* из 2011. г.

„осуђена од совјетских комуниста, невољно истолерисана од југословенских после поменутих реакција [...] ипак је постала 'догађај' и у земљи у којој је објављена, и за песнике заступљене у њој, као и за руске читаоце до којих је непознатим путевима могла да стигне чак и иза 'завесе'" (Петров, 2011, стр. 1002).

Такав однос књижевна јавност је имала и према свим његовим збиркама поезије (сем збирке *Последње Косово*) које су изашле у време тоталитаризма. Оне су наишле на позитиван одјек код угледних проучавалаца књижевности (Зорана Мишића, Новице Петковића, Доброслава Смиљанића, Милана Буњевца, Драгана Стојановића, Бранка Поповића, Златка Красног) као и њихових млађих следбеника⁵.

У Пољској је Александар Петров присутан првенствено као песник.

Његова прва песничка појава везана је за 1987. годину, када су у јануарском броју часописа *Twórczość* (*Сїваралашиїво*) објављене његове три песме у преводу Малгожате Вјездицке: „Моја мајка, читатељка руске поезије”, из збирке *Брус* (1978), и „Смољни” и „Гутљај ентропије”, из збирке *Словенска школа* (1985) (Petrov, 1987). Све три имају историјску тематику са оштрицом упереном против комунизма. Прве две тематизују Октобарску револуцију и судбину руских емиграната у Србији, а трећа говори о животу у комунистичкој Југославији непосредно после Другог светског рата.

У првој песничкој појави Александра Петрова у Пољској поетско је у великој мери остало у сенци политичког. Његова поезија је објављена у време диктатуре комунистичког вође, генерала Војћеха Јарузелског, уведене 1981. г. да би се одржао тоталитарни режим тако што би се угушило деловање опозиције, покрета *Солидарносї*, који је предводио Лех Валенса, и да би се избегла совјетска војна интервенција (као у Мађарској 1956. и Чехословачкој 1968. г.). Спорна је била песма „Смољни”, која је могла да изазове негативну совјетску реакцију. Уредник часописа, Јежи Лисовски, одбио је да на захтев цензуре изостави ову песму, због чега је јануарски број часописа изашао тек у новембру. Пољској цензури требало је скоро годину дана да се увери да Горбачовљева „гласност” у Русији, мада ограничена, ипак није пропаганда него стварност, па је ова песма с онеобичајеним Лењиновим ликом, како би рекли руски формалисти, коначно могла да се појава и у једној „лагерској” земљи.

⁵ Занимљиво је да се Петровљева поезија тек последњих година нашла у жижи интересовања књижевне критике. О томе сведоче књиге Милана Буњевца, објављене у Србији и Француској (Вунјевас, 2011 и Вунјевас, 2012), као и зборник радова *Револуција и култура у делу Александра Пејрова* (Шеатовић Димитријевић, 2013а).

Са Петровљевој поезијом пољска средина се потпуније упознала после осамнаест година, када се појавило двојезично издање (на пољском и енглеском) под насловом *Злато у ватри* (*Złoto w ogniu – Gold in fire*) (Petrov, 2005). Књига садржи двадесет једну песму у пољском преводу Аните и Ендрјуа Финчама и Александра Навроцког, при чему је Навроцки и аутор предговора. Књига је настала поводом манифестације која се под покровитељством Унеска а поводом Светског дана поезије сваког пролећа одржава у Варшави. Те, 2005. године, српски песник био је и почасни учесник.

Књига *Злато у ватри* тематски се може структурисати у неколико кругова.

Један круг чине песме из друге Петровљеве збирке, *Брус* (1978). Њихова тематика је поезија и песник („Поезија у празној хаљини”, „Поезија у подземном пролазу”, „Поезија у посети старој дами” и „Поезија у стакленој коцки”).

У други круг спадају песме из збирке *Словенска школа* (1985), *Источни глан* (1992) и *Ватрар* (2003), у којима Петров прави заокрет ка историјским темама мењајући стих и форму. Песме из овог круга певају свет у историјском контексту, првенствено у XX в., а с посебним освртом на Београд као град који поетски субјект сматра „својим”.

Тај круг се опет може поделити у две тематске групе.

У једну спадају песме о Русији као постојбини лирског субјекта. Њихова тема је Октобарска револуција и живот руских емиграната у Србији („Мало на лево”, „Смољни”, „Моја мајка, читаатељка руске поезије”).

Песме из друге групе говоре о Другом светском рату, на тему Холокауста („Варшава. Јерусалим”) и бомбардовања Београда 6. априла 1941. г. од стране фашиста. Инвазију на Београд песник тематизује кроз културно уништење овога града, бомбардовање Народне библиотеке, када су уништене вредне књиге („Књига”). Притом, сам Београд се и у другим песмама из ове групе, и у Петровљевој поезији иначе, јавља као хронотоп страдалничког града кроз целу своју историју („Пепео на длану”, „Као на филму”).

Трећи круг песама, из збирке *Ватрар* (2003), обухвата песме на антрополошке теме са религијским мотивима или реминисценцијом на историјска збивања. У овим песмама, у којима се највише огледа јудеохришћанска језичка слика света, главни лик је човек који живи космополитским животом.

Једну групу чине песме које се баве онтолошком тематиком, питањем смисла живота и његове пролазности („Помен непознатом”, „Пепео”). У другу групу спадају песме са антрополошком тематиком – човек у рату, односно зло у човеку које се активира у рату („Кожа”, „Злато у ватри”), човек као свемир („Свемир изнутра”) и човек коме живот пролази у емиграцији док размишља о ратним збивањима у својој земљи („Ратна јесен”). Тематика четврте групе је љубав, са мотивима жене, чулности, сна и пролазности живота („Бресквин мирис”, „Нас двоје”), док посебна места заузимају једна песма са наглашеним библијским мотивима („Пустињска гимнастика”) и песма о Балкану као петој страни света („Пета страна света”).

Све наведене песме превели су Анита и Ендрју Финчам, сем песама „Варшава. Јерусалим”, „Пета страна света” и „Књига”, које је превео Александар Навроцки, док је Анета Навроцка превела песме „Пепео на длану” и „Као у филму”.

Александар Петров се поново појавио у Пољској после две године, овог пута као прозаиста, када је у броју 1–3 лођског часописа *Tygiel kultury* објављен одломак из његовог романа *Турски Беч* (2000), под називом „Поново октобар” („Znów październik”), у преводу Магдалене Кићињске Бркић (Petrov, 2007).

Оквир за причу овог романа је београдска љубав Пољакиње, студенткиње српског и руског језика, и четири године млађег младића, сина руских емиграната у Србији. У оквиру ове љубавне приче, која се одвија у време мађарске револуције 1956. г., смештени су: пољска историја, Други светски рат, социјалистичко југословенско и пољско друштво у време мађарске револуције, руско постстаљинистичко друштво, америчко друштво крајем XX и почетком XXI в. и услови у којима стасава млада југословенска интелектуална елита те револуционарне године. У овом одломку описане су студентске политичке и књижевне расправе које се воде у библиотеци Српске академије наука и уметности током узавреле атмосфере у Мађарској.

Четврта појава Александра Петрова у Пољској везана је за збирку поезије *Aleksandria z Itaką w pamięci* (Александрија с Ишаком на уму), како гласи наслов једне његове песме из 2007. г. (Petrov, 2013).

Преводи су настали током 2010–2012 г. у Институту за пољску филологију из пера студената магистарских студија „српскохрватске филологије” Универзитета у Ополу под руководством аутора овог текста.

Случај је хтео да рад на преводу Петровљеве поезије у Ополу отпочне у време када је у Паризу објављен избор из његове поезије у француском преводу стразбуршког професора књижевности, театролога, критичара, есејисте и проучаваоца његове поезије, Милана Буњеваца (Petrov, 2010). Буњевац ми је, и не знајући за то, предао преводилачку штафетну палицу, с тим што је моје дављење Петровљевом поезијом било комплексније – поред преводилачког, имало је и педагошки карактер⁶.

Циљ моје наставе је био да својим пољским студентима приближим српску и руску културу (о томе в. у Ратковић, 2013). Сврха овакве концепције наставе била је да студенти кроз усвајање српског језика упознају српске културне вредности будући да је током последњих двадесетак година негативна медијска слика Србије у Пољској допринела и негативном ставу према српској култури и уопште Србији у овој западнословенској земљи. Притом, лапидарност стиха и лексика савременог језика са минимумом експресивних и архаичних израза и речи, којим се одликује његова поезија, погодни су за усвајање савременог српског књижевног језика.

Избор је пао на тридесет шест песама. Поред књига *Словенска школа*, *Источни глан* и *Вајрар*, с којима се пољски читалац већ упознао, овде су се по први пут у Пољској нашле и песме из збирке *Последње Косово* као и неколико нових песама, објављених у књизи *Пејџа сѝрана свеиџа*⁷.

Композиционо, песме су разврстане по поглављима која носе називе књига у којима су првобитно објављене.

Књига се може поделити на неколико тематских кругова.

У први круг спадају песме са антрополошком тематиком, које се баве питањима времена и пролазности живота („Мала вечност”, „Пепео”). У оквиру овог круга издваја се група песама са

⁶ И Буњевац се, додуше, бавио педагошким радом у вези са Петровљевом поезијом, али на другачији начин – држећи предавања на докторским студијама на Филолошком факултету у Београду, а резултат те врсте рада је његова књига *Ћитајући поезију Aleksandra Petrova* (BUNJEVAC, 2011) и њено француско издање, *Lire la poesie d'Aleksandar Petrov* (BUNJEVAC, 2012). О томе в. ВРАНЕШ, 2013.

⁷ Четири песме („Боје мога века”; „Лекција из пролећне подсвести”; „Београд. Април. XX век”; „Александрија, с Итаком на уму”) превела је Мартина Ецлер, асистент на Катедри за славистику Института за пољску филологију Универзитета у Ополу (в. ПЕТРОВ, 2012). Остале песме превеле су: Уршула Колођејчик, Јадвига Масиќ, Јоана Мазур, Јоана Михта, Патриција Помикол, Ања Рулевска Гемихстовска и Хана Чеда.

религиозном тематиком, у којима преовлађују мотиви Јудејске пустиње, Витлејема, Христовог рођења и хришћанског учења („Иглене уши”, „Пешчаник”, „Позни живот”, „Смрт старца званог Средњи век”, „Рођење”).

Други круг обухвата песме које опевају свет у историјском контексту, првенствено у XX в. а с посебним освртом на Београд као град који поетски субјект сматра „својим”. То су песме о Другом светском рату, на тему Холокауста („Варшава. Јерусалим”) и бомбардовања Народне библиотеке у Београду 6. априла 1941. године. („Београд. Април. XX век”; „Књига”), затим песме о социјалистичкој Југославији непосредно после рата („Гутљај ентропије”), као и песме о грађанском рату, који је довео до распада СФРЈ и живота у емиграцији („Песма о ударној висти”), док је сам двадесети век, у свим својим друштвено-историјским менама, приказан у песми „Боје мога века”.

Дунав, као хронотоп Петровљеве поезије, представља тематски центар једне групе овог круга. О њему се пева као о реци над којом стражаре древни градови са којих се пружа поглед на цео свет („Седам страна света”). Тему друге групе представља космополитски живот са свешћу о постојању сопствене отаџбине као месту сталног привременог повратка. То су песме о боравку у иностранству као средини са развијенијом науком и културом, у којој поетски субјект, као романтични јунак, носи „светску бол” – чежњу за својом домовином и љубав према њој („Итачки хронотоп”; „Час пролећне подсвести”; „Александрија, с Итаком на уму”; „Моцарт. Вивалди. Рим”).

Трећи круг чини српска патриотска поезија, која се опет може разврстати у две групе.

У прву групу спадају песме о Србији као несрећној земљи, непрестано угроженој у свом геостратешком положају – на Балкану, шаву Истока и Запада („Молитва”, „Србија на мапама”), која је, као таква, изнедрила велике песнике, нпр. Јована Дучића, коме је посвећена једна песма („Несетвена песма”).

Другу групу чине песме о Косову као светој српској земљи. Оне опевају вечну тему српске поезије – Косовски дој, његове јунаке као ликове српског и балканског (албанског) фолклора, страдање Срба на Косову током последњих седам деценија, али и однос Срба према косовском предању и сопственим националним вредностима („Одрицање од Лазара”, „Последњи Југовић”, „Косовка девојка”, „Косово – завађеним странама света”, „Косово – онима који га се одричу”, „Косово – онима који га траже”, „Косово – они-

ма који се враћају”, „Лазаров обед”, „Грачаница”, „Жртвени јачах”, „Христос из Дечана”, „Мрачна времена”, „Расковнички помен”, „Косовска монахиња Ангелина”).

Четврти круг песама, са темом Октобарске револуције и живота руских емиграната у Србији, везан је за Русију као постојбину лирског субјекта („Смољни”, „Огњена Олга”).

Студенти прве и друге године, који су усвајали српски језик на кратким песмама „Молитва” и „Косовска монахиња Ангелина”, показали су изразиту аверзију према њиховој тематици окарактерисавши ове песме као шовинистичке и отворено ми изневши став да су Срби геноцидан народ.

С друге стране, студенти магистарских студија – преводиоци имали су другачији, у основи позитиван однос према овој поезији, у чијем се превођењу тимски рад показао као веома конструктиван и захвалан. Младачка енергија студената, њихов ентузијазам, креативност, истанчано и пољско и српско језичко осећање са вођењем рачуна о ритму и звуку, упорност у трагању за најбољим решењем и његово аргументовано једногласно прихватање били су основна обележја овог преводилачког посла, док се пак моје присуство у улози организатора и носиоца српског као матерњег показало као захвална околност и корисна допуна.

Научивши из Петровљеве поезије много о српској и руској култури преводиоци су сматрали да је пољском читаоцу неопходно додатно објаснити неке податке из српске историје и културе. Од историјских догађаја, то су били Косовски бој и бомбардовање Народне библиотеке у Београду, а од културноисторијских појединости – историјски и митолошки ликови из круга српских народних песама о Косовском боју (кнез Лазар, Југ-Богдан и браћа Југовићи, Косовка девојка), српске православне цркве и манастири на Косову од којих се многи налазе на листи Унеска са естетском вредношћу на највишем светском нивоу (Грачаница, Самодрежа, Високи Дечани) као и неки фолклорни детаљи (*коло* ’врста српске народне игре’, *расковник* ’у митологији Јужних Словена магична трава за коју се верује да отвара сваку браву, фигуративно – открива све тајне’).

Књига је објављена у исто време када је у Москви објављен и избор из Петровљеве поезије на руском *Пя́тая ст́орона све́та* (Петров, 2013б) и промовисана на Шестом фестивалу словенске поезије (VI Festiwal Poezji Slowianskiej), који је одржан 11–17. новембра 2013. г. у Варшави, Вилњусу и Лондону. Петров је овога пу-

та био „специјални гост” Фестивала, на коме му је, у Варшави, додељена и награда за поезију „Варшавски песници песнику”.

Стваралаштво Александра Петрова представља богат, стран, разноврстан и значајан књижевно-научни опус, који је, што због тематике, што због времена у коме је публикован, увек имао одјека – како у земљи тако и у иностранству. Ако Петровљево стваралаштво, како кажу његови проучаваоци, представља дијалог различитих култура, то се може рећи и за рецепцију његовог стваралаштва, при чему она представља дијалог (и судар) и различитих идеологија – свуда, па и у Пољској.

- ЛИТЕРАТУРА Буњевац, М. (2013). „Четири елемента и пет страна света”. У Светлана Шеатовић Димитријевић (ур.), *Револуција и култура у делу Александра Пејрова* (стр. 15–22). Београд: Филолошки факултет – Институт за књижевност и уметност – Просвета.
- Вранеш, А. (2013). „Читање поезије Александра Петрова”. У Светлана Шеатовић Димитријевић (ур.), *Револуција и култура у делу Александра Пејрова* (стр. 9–13). Београд: Филолошки факултет – Институт за књижевност и уметност – Просвета.
- Ђурић, М. (2013). „(Р)еволуционарна (при)повест Александра Петрова: Ехо светских револуција XX века у романима Александра Петрова”. У Светлана Шеатовић Димитријевић (ур.), *Револуција и култура у делу Александра Пејрова* (стр. 129–157). Београд: Филолошки факултет – Институт за књижевност и уметност – Просвета.
- Петров, А. (2011). *Анџолоија руске поезије XVII–XXI век*. Издао, приредио и пропратне текстове написао Александар Петров, Београд: Завод за уџбенике.
- Петров, А. (2013а). *Пеја сѣрана свѣша. Сабране, руске и нове њесме*, Београд: Просвета.
- Петров, А. (2013б). *Пя́тая сѣорона свѣша*. [Предговор:] «Бунимович о Петрове» / Евгений Бунимович, Москва: Русский Гулливер.
- Ратковић, Д. (2013). „Рецепција српске културе у пољској универзитетској средини”. *Научни сасѣанак слависѣа у Вукове дане*, бр. 42/1, 371–380.
- Шеатовић Димитријевић, С. (ур.) (2013а). *Револуција и култура у делу Александра Пејрова*. Зборник радова. Београд: Филолошки факултет – Институт за књижевност и уметност – Просвета.
- Шеатовић Димитријевић, С. (2013б). „Поезија са пет страна света”. У Светлана Шеатовић Димитријевић (ур.), *Револуција и култура у делу Александра Пејрова* (стр. 41–54). Београд: Филолошки факултет – Институт за књижевност и уметност – Просвета.

- Bunjavac, M. (2011). *Čitajući poeziju Aleksandra Petrova*. Beograd: Filološki fakultet.
- Bunjavac, M. (2012). *Lire la poésie d'Aleksandar Petrov*. Paris: L'Harmattan.
- Bunjavac, M. „Avec Ithaque à l'esprit” (predgovor). U Petrov, A. (2010). *Le cinquième point cardinal* Milan Bunjavac (ur.). Paris: L'Harmattan.
- Czytelniku, D., Ratković, D. Predgovor. U Petrov, A. (2013). *Aleksandria z Itaką w pamięci*. Warszawa: Wydawnictwo Książkowe IbiS.
- Henri, A. (2014). *Review of The Princeton Encyclopedia of Poetry and Poetics*. Four edition (Paperback). <http://www.amazon.co.uk/product-reviews/0691154910> (преузето: 09. 03. 2014).
- Petrov, A. (1987). Smolny. Czytelniczka rosyjskiej poezji. Łyk entropii (Małgorzata Wierzbicka, prev.). *Twórczość*, rok XLIII, nr 1 (494) (styczeń 1987), 5–8.
- Petrov, A. (2005). *Złoto w ogniu – Gold in fire* (Anita i Andrew Fincham, Aneta Nawrocka, Aleksander Nawrocki, prev.). [Предговор:] Aleksander Nawrocki. Wydawnictwo Książkowe IbiS (World Poetry Day UNESCO).
- Petrov, A. (2007). Znów październik. (Одломак из романа *Турски Беч*, Magdalena Kicińska Brkić, prev.). *Tygiel Kultury* 1–3 (133–135), 118–123.
- Petrov, A. (2010). *Le cinquième point cardinal* Milan Bunjavac (ur.). Paris: L'Harmattan.
- Petrov, A. (2012). Kolory mojego wieku, Lekcja z wiosennej poświadości, Belgrad. Kwiecień. XX wiek, Aleksandria z Itaką w pamięci (Martyna Ecler, prev.). *Red*, nr 2 (15) (zima 2012), 18–19.

